

להלן תקציר תוכן מעגלי השיח שיתקיימו בכנס המטה השיתופי במשמר העמק.

אנו שולחים אותו מראש כדי לאפשר קריאה ובחירה מושכלת במעגל הרלוונטי לכל משתתף/פת. כל מעגל ייפתח ע"י המנחה ויימשך בדיון של משתתפיו השיחות יתועדו ויופצו למשתתפי הכנס. נשמח להמלצות פעולה שנוכל לשלב בתכנית העבודה של המטה השיתופי לשנת 2015

1. השיתוף שמעבר לחומר – בהנחיית טל חכים, קיבוץ פלך

מעבר לשיתוף החומרי, קיימים רבדים אחרים של שיתוף – שיתוף רגשי, שיתוף במרחב, שיתוף תרבותי ועוד. במהלך השיחה ננסה למפות את תחומי השיתוף שיכולים וצריכים להתקיים, מעבר לשיתוף החומרי. נבחן את הקשר בין רובד השיתוף החומרי לרובדי השיתוף האחרים ונשאל את עצמנו האם סוג שיתוף אחד קודם לשני? מאפשר אותו? משפיע עליו? ננסה להבין מהו הקשר הנכון בין סוגי השיתוף השונים.

2. מעורבות חברתית – צדק או צדקה? – בהנחיית עינת לוי, קבוצת יבנה

מגיל צעיר אנחנו מחנכים את ילדינו להיות רגישים לסובב אותם. לשים לב לצרכיו של האחר, רצונותיו ומצוקותיו. אנחנו מעודדים שוב ושוב (ומשתדלים גם לתת דוגמה) למעורבות חברתית פעילה שלא נשארת אדישה לכלל גווי החברה. אולם, רק לעתים רחוקות אנחנו מתפנים לחשוב על מהותה של מעורבות זו. האומנם צדק ואמת אנחנו מקדמים או שאולי המוטיבציה להשפיע מטובנו היא המובילה אותנו? האומנם מצליחים אנחנו לראות את טובתו של האחר במובנים כוללים יותר ולפעול למענם או שאנו מעדיפים את תחושת הנתינה הבאה מהחזק אל הנזקק? מה תפקידן של נתינת הצדקה והעזרה המיידית בדרך לחברה צודקת יותר?

3. שינוי תדמית הקיבוץ כלפי פנים וכלפי חוץ – בהנחיית אורי אופיר וגיל לין, משמר העמק

הזמנים משתנים, הרוח משנה כיוון, אנשים מכל שכבות האוכלוסייה מחפשים פתרונות למצוקות ולאתגרים של ימינו. הפתרונות השיתופיים על גוניהם השונים חוזרים ותופסים מקום מכובד בשיח הציבורי. אבל... בתדמית הנמצאת במוחו של הציבור הישראלי, ממשך הקיבוץ להיתפס כאפיזודה אנכרוניסטית ומתחבר לדימויים שליליים. לקיבוץ יש בעיה בקליטת אוכלוסייה איכותית לקיבוץ ובגיוס תמיכה ציבורית ופוליטית למטרות התנועה הקיבוצית כולה. כיצד מתמודדים עם בעיה זו? מהם הפתרונות האפשריים? מה כל אחד מאתנו יכול לעשות על מנת לשנות את המגמה? במהלך מבצע צוק איתן נפתח לרגע חלון הזדמנויות, התנועה הקיבוצית הפכה לפתע להיות רלוונטית ומשמעותית עבור המדינה ואזרחיה. למה זה קרה? האם החלון עדיין פתוח? וכיצד אפשר למנף הזדמנות זו? אם אתם רוצים להשפיע – חוג שיח זה הוא מקום המפגש בשבילכם.

4. ככה נשנה את פני החברה בישראל... בהנחיית אבישי בן אהרון, תנועת החלוק

התנועה הקיבוצית מתייצבת אחרי שנים של תהפוכות. הדבר מעלה שאלות רבות – לאן הולכים מכאן. האם אנחנו סקטור? האם אנחנו עדיין תנועה? מה זה אומר פנימה ומה זה אומר החוצה? מה הם יעדי ההגשמה שלנו? מה מקומו של הקיבוץ, בדגש על החינוך הקיבוצי, ביכולת לייצר שינוי פוליטי וחברתי בישראל? השיח בא לאתגר את אורח החיים הנוכחי בקיבוץ ולשאול: לאן הולכים מכאן?

5. הקיבוץ כפלטפורמה לקידום קואופרציה – בהנחיית תום דרומי חכים, האגודה השיתופית להקמת בנק קואופרטיבי "אופק"

בשנים האחרונות אנו עדים להתעוררות בשדה הקואופרטיבי: שיתופי פעולה וחיבורים אנושיים שונים מבקשים כיום להתבסס על פלטפורמת הקואופרטיב. הקואופרטיב משמש כנקודת פתיחה לדיון הערכי-מבני, ועליו נוספים חידושים מודרניים. בנקים קואופרטיביים, מסגרות חינוך קואופרטיביות ובתי תוכנה קואופרטיביים מבקשים כיום לחזור לשורשי הקואופרציה במטרה להמציא עצמם מחדש כפתרון עכשווי לשאלות של עשייה, חברה וכלכלה. התנועה הקיבוצית, שהייתה הדוגמא המקיפה ביותר לקואופרציה, צריכה ויכולה להיות ראש חץ בשינוי החברה הישראלית, באמצעות יצירה מחדש של שיתוף הפעולה הקואופרטיבי – בעיר ובקיבוץ.

6. העשייה המשותפת כדרך לבניית הקיבוץ – בהנחיית דינה רביב, קיבוץ משעול

" אשה עוד רגע ואחוש זרימות, בהתנקז
מכל המלאכות – האהבה, בהתרכז
מכל העברים כל הדברים, בהתחבר -
אני גואה, דואה, רואה לי מחנה זוהר.
כל מרכז המעברה – מחנה זוהר."

שיר התעסוקה/ מאיר אריאל

כחברה שיש לה סדר יום של תיקון חברתי, אנו מקיימים משימות בשדה החינוכי בתנועת הנוער ובערים בהן אנו חיים. בניית המשימות החינוכיות שלנו נעשית במקביל ותוך בניית החיים שלנו כקיבוץ. המשימות המשותפות מבטאות את סדר היום הרחב שלנו ואף מחזקות אותנו כחברה. על כן, אנו רואים חשיבות לדרך בניית המשימות ועבודת הצוותים בהן. השיח המשימתי בצוותים אלו נבנה למען יישום המשימה הקונקרטית אך גם כמטרה בפני עצמה – כחלק מבניית החברה שלנו והמשימה החברתית שלה. העבודה המשותפת בצוותים המשימתיים שמה לעצמה לקדם מטרה משותפת מתוך הדדיות בין החברים, לקיחת אחריות בעיצוב דרכי הפעולה ואחד כלפי השני והרחבת האפשרות ליצירה ולביטוי העצמי של החברים בצוות. אלו מחזקים את המעשה הכולל ומעצימים את השותפות והמשמעות של החיים ביחד כחברה.

7. סולידריות ושיתוף בין קיבוצי במאבקים חברתיים וסביבתיים מקומיים – בהנחיית אלית חביב גלעד, יזרעאל

בשנים האחרונות אנו עדים לכך שבעלי הון מקימים מיזמים שונים המעצימים את רווחיהם תוך התעלמות מפגיעה באזרחים ובסביבה. הקיבוצים, מטבעם, פוזרים בכל רחבי המדינה ובעיקר באזורים פריפריאליים ודלילי אוכלוסיה, קורה שמספר לא מבוטל בינינו מתמודדים עם מאבקים סביבתיים מקומיים מתוך הכרח להגן על ביתנו מפני נזקים בלתי הפיכים. סיכויי ההצלחה של קבוצה מקומית לבדה בניסיון לשנות את רוע הגזירה מצומצמים: חוסר ניסיון בניהול מאבק, חוסר במשאבי זמן וכסף להפעיל מומחים וקושי להגיע לחשיפה תקשורתית.

בנושאים אלו ונוספים גלומה האפשרות לרתום את כוחו של השיתוף והסולידאריות הבין קיבוצית. מאבק סביבתי הוא גם הזדמנות חשובה לצאת מד' אמותינו ולהיאבק יחד על עתידה של המדינה כדי לוודא שנבדקו כל החלופות ונעשתה חשיבה מערכתית לטווח הארוך.

האם אויר, אדמה ומים נקיים עבור ילדינו הפכו להיות מותרות? האם כסף חשוב מהכול? מה באפשרותנו לעשות כדי לא להשאיר קיבוץ לבדו מול כוחות כלכליים בעלי עצמה?

8. קיבוצים מובילים דו קיום וסובלנות – בהנחיית אסי גרברז, פלך

בקיבוצים גלום כוח חברתי עצום ובלתי מנוצל. על אף מספרנו הקטן, הארגון שלנו בקהילות הפזורות ברחבי הארץ, יכולת ההתגייסות שלנו לדברים שחשובים לנו והמשאבים שעומדים לשרותנו- מאפשרים לנו לייצר פרויקטים מתקני עולם ביעילות רבה יחסית, אם הם מצליחים להיות רלוונטיים לרבים מחברי הקיבוץ.

כדי לייצר שינוי לא צריך ללכת רחוק. אחד התחומים הנמצאים במשבר וברגרסיה בארץ הוא יחסי היהודים-ערבים. לכל קיבוץ יש כפר ערבי קרוב אליו, ובדרך כלל הקשרים שלנו אתם מסתכמים במתן שירותים וקניות. במודע או שלא, אנחנו משמרים את הדינאמיקה הקיימת בין הקיבוץ לבין שכנינו הערבים- את הניכור, החשד, ולפעמים אף הבורות. בקיבוץ פלך יחד עם שותפים מתובל, החלטנו שאנחנו רוצים יותר. רוצים ללמוד את התרבות, את השפה, להכיר את האנשים, את הדילמות שהם חווים ולייצר שיתופי פעולה משמעותיים שיכולים להוות דוגמה לשותפויות אחרות. הכפרים שאנחנו עובדים איתם הם דיר אל אסד-בענה. מי יהיו השותפים שלכם?

9. האם קיבוצניקים מתעניינים בחינוך לחברה צודקת? – בהנחיית יאיר אלברטון, קיבוץ תמוז

החינוך בישראל (תיכונים ומכינות) נע בעשרים השנים האחרונות לכיוון ברור של עיסוק בזהות על כל מרכיביו - חלוקה לקבוצות השתייכות, זהות אישית, ובעיקר זהות יהודית. חינוך המציב את החברה במרכז. משלים את דיון הזהות, ומסמן כמה עקרונות - צדק חלוקתי, חשיבה אוניברסאלית, אנחנו במקום אני.

רוב הקיבוצים תופסים את עצמם ונראים מבחוץ כמגזר נוסף בחברה הנאבק על זכויות מגזריות. האם יש סיכוי לשנות את המהלך ולהשתלב במהלכים בוני חברה משותפת ברוח חזונו של אבות תנועת העבודה?

אם כן - מה אפשר ומה צריך לעשות בכדי לבנות מהלכים כאלה?

10. דרכים שונות להפגיש צעירים עם הקיבוץ וערכיו – בהנחיית דניאל יעבץ, ברעם ויאיר (יאיר) טוביאס, יהל, י-ם.

צעירים רבים מכל שכבות האוכלוסייה מחפשים דרכים חדשות וישנות לקיים חיי קהילה ושיתוף, תוך חיפוש משמעות וכוונה לחיי היום יום. מקרי בוחן המשלבים עבודה מועדפת ולימוד, מכינה קדם צבאית או שנת שירות וקיבוץ, מראה כיצד חשיבה על הצרכים של צעירים (בעבודה ובלימודים) מאפשרת לקיבוצים ולארגונים להשפיע על חייהם ולקשור את נפשם של הצעירים במקומות השונים. נאתר מודלים של תוכניות להשלמת התמונה לכדי תהליך קליטה והשפעה ערכית של הקיבוץ על החברה הישראלית.

11. מעגל ההשפעה?! – מעסיק סוציאליסטי בעולם קפיטליסטי – בהנחיית חן צור, משמר העמק, תמה

בקיבוצים השיתופיים כיום מועסקים הרבה מאוד עובדים שכירים, הן בתחומי השירות והן בענפים העסקיים. הענפים וארגוני התעשייה המשגשים פועלים בסביבה קפיטליסטית ונתונים להשפעות השוק. האם יש לנו כוח כארגונים עסקיים של תנועה שיתופית ושל קיבוציים שיתופיים, להשפיע ולשנות את הסביבה? האם בצורת העבודה שלנו, בתרבות הארגונית שלנו, בתנאי ההעסקה שלנו, בתפיסה שלנו את הוגנות המעסיק, אנו יכולים להתוות דרך גם לאחרים? האם ניתן להחליף את משימת כיבוש השממה ויבוש הביצות ב- "אחריות התאגידית" של הארגונים הקיבוציים? אילו פעולות ניתן לעשות ואילו החלטות צריך לקבל כדי שהתנועה הקיבוצית וקיבוציה יהוו סמן דרך בחברה הישראלית?

12. כלכלה שיתופית מודעת – בהנחיית גל שטייגר, קואופרטיב "שלנו, משמר העמק

כלכלה שיתופית מהווה גשר בין עקרונות הכלכלה הקפיטליסטית הקלאסיים (שפשטו את הרגל) לבין הגישה החברתית הרווחת בכלכלה הסוציאלית באירופה ובדרום אמריקה, המאזנת בין הכוח של גורמי הייצור וההון (הפירמות) לבין העובדים, הצרכנים וערוצי ההפצה.

הכלכלה השיתופית הינה אחת התוצרים הפרקטיים והפראגמטיים של המחאות החברתיות ברחבי העולם – מודלים הפונים לקולקטיב האזרחי ומאפשרים לו גישה זמינה והוגנת יותר לאמצעי הייצור, לערוצי ההפצה ולתהליכים הכלכליים. הנגשתם של אלה לקהל הרחב – בין השאר ע"י הגברת השקיפות של מבנה העסקים, תהליכי התמחור ויתר התהליכים הכלכליים – מובילה לרוב להוזלת המוצרים והשירותים וכן, כערך מוסף, להגברת הלכידות הקולקטיבית האזרחית.

אחד מומאפייניה המובהקים של הכלכלה השיתופית הינו איחוד משאבים של הקולקטיב הצרכני וכן המרה של אמצעים ויכולות ייצור בין הצרכנים לבין עצמם – כחלק מומאמץ כולל להפחתת עלויות הייצור כוללות.

אחד מעקרונות הליבה של הכלכלה השיתופית הינו ביזור הבעלות על אמצעי הייצור ובעיקר על ההון. ביזור זה מאפשר, במישרין ובעקיפין, הגברת האמון החברתי במערכות הכלכליות השייכות לקולקטיב, הוזלת השירותים והמוצרים והגברת השקיפות, השגת שוויון ושיח דמוקרטי אמיתי בין החברים, כשותפים בעסקים.

על מנת לקדם את המודלים של הכלכלה השיתופית למקום מרכזי יותר במשק, כך שיהוו מנוף לצמיחה ודוגמא להתנהלות נכונה, יש לבחון את הדרכים להכרת והבנת המודלים הקואופרטיביים, הן בשיח הציבורי הכללי, הן במודעות של מחוקקים ורגולטורים והן בארגון הכלים של קבוצות יזמים עסקיים. לשם כך, יש להתחיל מאבני היסוד:

1. בגופים השונים המקיימים כיום כלכלה שיתופית לסוגיה – קיבוצים, מושבים, אגודות שיתופיות למיניהן, יש לקדם בקרב החברים/שותפים, במקביל לפעילות השוטפת, את הטמעת והבנת הערכים והאידיאולוגיה העומדים בבסיס ההתאגדות השיתופית, את חשיבותם ותרומתם של אותם ערכים לקבוצה המסוימת ולכלכלה בכלל.
2. באקדמיה – נכון להיום, מודלים של כלכלה שיתופית אינם נלמדים בפקולטות למינהל עסקים בישראל באופן מסודר, וכמעט ולא קיים מחקר אקדמי עדכני בנושא. כפועל יוצא, יזמים עסקיים הבוחנים את הדרך האופטימאלית להקים עסק, אינם רואים לנגד עיניהם את ההתאגדות השיתופית כאופציה, גם אם היא מתאימה לערכי העסק.
3. בעולם המשפט – דיני אגודות שיתופיות נלמדים בחטף פקולטות למשפטים, במסגרת דיני תאגידיים. וכך, הידע המשפטי על צורות ההתאגדות השיתופיות נותר בידי קומץ מצומצם של עורכי דין מומחים ואינו מוכר לציבור המשפטנים, על אחת כמה וכמה לציבור הרחב. העדר לימוד ומחקר אקדמי בתחום של דיני האגודות השיתופיות, מוביל לקיפאון בתחום. כפועל יוצא, גם המחוקק אינו עוסק בתחום ואינו נדרש לרענן החוק ("פקודת האגודות השיתופיות") והתאמתו לכלכלה השיתופית בת זמננו.

על כל זה ועוד נשוחח...

בחירה לא קלה!

אנא שילחו את בחירתכם במייל ל- Mario_t@tkz.co.il

מחכים להמלצות הפעולה שיצאו ממעגלי השיח...

יהודה, מריו ומאיה